

Jena ruwimela chonigá osálrigo *La Carta de Santiago*

Ye osilika osirúgime ju pe u'kabi bamí abé a'kinana napu'lige Esusi ku ajánasa. Siné kachi ye osilí nile alué napu bajchá osirúgime nile napu'lige me'lisuga alué Esusi. Siné kachi ye osilí osálegeréko alué Santiago anilime rió, alué napu nasípasi bonila nile alué Esusi. Aminami Onorúgame nila ra'íchali benírime nile alué we'ká ralámuli Esusi oyérame alé Rusaleni ejperégame.

Santiago osele ye ra'íchali alué ralámuli napu 'we 'la oyérame nile alué Esusi napu mochile echúromi ra'laga alé mejká tabilé Rusaleni napu 'we resí nilia mochile.

Abé a'kinana uché jaré rió osale a'pílipi libro. 'Lige abé a'kinana napabúliru suwábaga ye libro 'lige bi'lénapi ujcháliru, napu jipe Nuevo Testamento anilime ju.

Ye Ju Alué Apeli Napu Santiago Osale

1 *Kuira suwábaga 'emi Onorúgame oyérame.*
Ne Santiago osá ye apélichí. Neka Onorúgame nochálila nóchame ju 'lige aminami ramué nuleme Esukristo^a 'yuga. Alueka ne'chí nuleme ju. Alué makué okaná chojkégame ralámuli israelita osé ne napu mejká mochí ra'laga, tabilé jena Rusaleni.

**Jena ruwimela Santiago
ruwíligo churigá na'tálime
ko napu'lige resí ikiá**

²Emi Onorúgame oyérame napurigá ne, napu'lige ená ikiá 'emi 'la 'we ra'sálagá mochílime

júkuru. ³Émika 'we 'la machíguru, napu'lige 'emi 'we 'la nirá mochígachi Onorúgame 'lige yati neraga ená ikisá 'emi, alueka júkuru napurigá 'emi abé a'lá na'támala 'lige tabilé guwana rujsúlime ko rekó ená ikiae. ⁴La anachálime júkuru 'emi níriga napurigá 'la gainawa 'la semáriga 'nátame gayena. Alarigaka 'la tabilé siné guwana rujsúmala 'emi napu'lige resí ikiá.

⁵Tabilé benégame nísaká rejcholi nejiga bilé 'emi gompaniérola, Onorúgame tánilimili júkuru napurigá Onorúgame 'we 'la benégame newámala rejcholi

^a 1:1 E'nesi glosario «Cristo» 'lige «Jesús».

beníriga alué rió, Onorúgameka suwábaga asíriga 'la ganíliga gu'írame júkuru, tabilé ená anigá. Napu'lige mué Onorúgame tánisa napurigá nejkúramala Onorúgameka asíriga yati nejkúrame júkuru. ⁶⁻⁷Pe iligá 'we 'la niraga tánimala mué, tabilé mayega tabilé nejkúromio, napugiti alué mayeme ka tabilé 'la nejkúromio Onorúgame, alueka napurigá ba'wí a'nagumi o'towame 'mi wa'lú ba'wí ilígichi, alarigá ju. Alueka pecha 'yáwili júkó ⁸Onorúgamete alué Onorúgame nila. Alué ralámuli bilé rawé bilé nóchali nochálime 'nátame 'lige uché melénala uché bilé nóchali nochálime 'nátame, alué ralámulika tabilé siné 'la sébali 'nátame ju.

⁹Bilé ralámuli Onorúgame oyérame tabilé nígame, Onorúgame níriká 'we najtékame ju, alueka asíriga 'la ra'sálámili júkuru napugiti Onorúgame oyérame kame. ¹⁰Bilé ralámuli Onorúgame oyérame 'we enomígame nisa, aluéchigó abiena 'we 'la ganíliga asimili júkuru napugiti Onorúgame oyérame kame, alueka pecha ra'ichámili júkó 'we enomígame ko. Alué enomika pecha anáchame kame, alué 'we nígame ka pe napurigá gajsalá sewalá alarigá ju. ¹¹Rayénali chíbame ju bilé sewachi 'lige rajtágame eká 'lige 'ma wakiamé ju alué sewá 'lige wijchime ju alué sewá, 'liko 'ma tabilé semátiri ju alué sewá. Alarigá ikime ju alué 'we nígame.

Pe abiéniko neraga tabilé niga asibámala napu ni.

¹²We ra'sálagá ajtíame ju bilé rió napu 'la anáchame ju rekó resí ikié. Napu'lige 'la anachásaká bilé ralámuli Onorúgame 'la gu'írimala napurigá 'la ra'sálagá bejtélamala alué rió.^b Onorúgameka asíriga 'la 'yámoríle semati raweli suwábaga ralámuli napu ekí 'la oyeri Onorúgame.

¹³Napu'lige nochánilia chátiri nóchali pecha regá aniamé júkó: «Onorúgame 'smi ne'chí tabilé 'la nocharia.» Tabilé alarigá ju. Onorúgameka tabilé chátiri nochánilia ajtí, nibilé siné 'yame ju Onorúgameka 'nátili napurigá bilé ralámuli chátiri na'támala. ¹⁴Chátiri 'nátili nerú, alué napu buyame ju napu'lige tabilé Onorúgame 'yuga 'nata mochírigichi. 'We 'la semátiri kárélamala alué 'nátili, nobi oyérisiká alué 'nátili se'wináchigo nokináliwagó ramué. ¹⁵Napu'lige ye chátiri 'nátili oyérisiga a'lígeko 'ma se'wináriga 'sika ilírome niwa. Napu'lige asíriga iwégame cha'pigá mochírigichi ye chátiri 'nátili 'liko 'ma tabilé gainawa ramué Onorúgame oyeria, 'liko 'ma Onorúgame saíla niwa.

**Jena ruwimela 'la oyérilime
ko Onorúgame ra'ichálila**

¹⁶'Emi Onorúgame oyérame napurigá ne, neka 'we galé 'emi. 'We 'la na'tawa, tase se'winá nokiboa mayega tabilé machimeo Onorúgame se'winá nokachi 'emi.

b 1:12 Santiágoka ye ra'íchali osale griego ra'íchaga regá anime «corona de la vida».

¹⁷ Suwábaga 'nátili 'we a'lala, pe Onorúgame nejí, aminami alué Onorúgameka pecha siné se'wináriga 'nátame júkó.^c

¹⁸ Onorúgameka 'la bi'wélekuru ramué alawala bo'né nila ra'íchali gite, napurigá Onorúgame 'kúchila niwa napurigá bajchá o'chérigame 'kuchi. Alarigá najkile bo'né.

¹⁹ Emi Onorúgame oyérame napurigá ne, neka 'we galé 'emi. A'pílipi ralámuli asírige 'la 'nátame nímili júkuru napurigá gepúmala bilé ra'íchali, pecha tabilé 'nátiga ra'ichámili júkó, aminami tabilé oparúgame nímili júkuru. ²⁰ Bilé rió opurúgameka tabilé gayéname ju bilé nóchali newá napu Onorúgame najkí. ²¹ 'Liko asírige 'la nirálime júkuru Onorúgame 'lige aminami 'ma se'wí pákime júkuru alué chátiri 'nátili, 'lige aminami 'la narékime júkuru alué 'la bijchiá ra'íchali napu Onorúgame nejile. Ye ra'íchalite Onorúgameka bi'weme júkuru ramué alawala.

²² We'ká ralámuli pe eligá gepume ju Onorúgame nila ra'íchali 'lige tabilé e'wame ju napurigá aní Onorúgame ra'ichálila. 'La e'wilime júkuru. Ralámuli tabilé e'wámeka Onorúgame nila ra'íchali, alueka resí ikí bo'nepi chojkila gite. ²³⁻²⁴ Onorúgame ra'ichálilaka machírime ju aliena chátiri nóchame ko alué ralámuli, 'lige alué ralámulika pe abiéniko tabilé

néláme ju napu anílige Onorúgame, alésíko 'ma tabilé sébali olame ju napurigá aní Onorúgame ra'ichálila. ^d ²⁵ Ye ra'íchalika 'we 'la sébali ju, tabilé 'yégalí. Bilé rió napu gepume ye ra'íchali, aminabi 'la oyérame, tajsiné we'káwame, 'lige 'la sébali olame napurigá aní ye ra'íchali, 'liko alué rioka asírige 'la ra'sálagá nochámala apiépiri nóchali napu ekiana nocha.

²⁶ Bilé rió mayeme nisa bo'né 'la bijchiá Onorúgame oyérame ko 'lige tabilé 'la na'tasa napu'lige ra'icha bilé ra'íchali, ^e 'liko alué rioka pe bo'né najsuíka 'smi peka 'la bijchiá Onorúgame oyérame ke. ²⁷ 'La Onorúgame oyérame níriká 'la kógilime ju tábiri napu resí la mochí u'kuchítiri tabilé e'yégame 'lige umugí gunámakame tabilé niga mochisa bilé tábiri napurigá go'ame 'lige 'we chálagá mochisa, 'lige tabilé chátiri 'nátili na'tálime júkuru napurigá 'nátame ju alué Riablo (Remónisi) oyérame ralámuli. Onorúgameka 'we semátiri korí ye nóchali, tabilé chátiri korí.

Jena ruwimela 'we 'la niraga etélime ko suwábaga ralámuli

2 'Emi Onorúgame oyérame napurigá ne, alué Wa'lula Esukristo Onorúgame 'yuga ajtí, 'la oyérasa nílísaká Onorúgame, pecha abé nerálime júkó jaré

c 1:17 Santiágoka ye ra'íchali osale griego ra'íchaga regá anime «Padre de las luces» napu aníame kéré Onorúgameka 'we 'la etea ajtigó suwábaga tábiri chonoká mochigo a'pílipi ralámuli, 'lige 'we 'la machigá ajtigó suwábaga 'nátili napu ekí 'nata mochí a'pílipi ralámuli.

d 1:23-24 Santiágoka anime osale jaré ralámuli ko pe napurigá alué ralámuli napu espéjochi e'néname ju pala chinaga eyena mo'ola 'lige pe yati tabilé néláme ko chinaga eyenio mo'ola.

e 1:26 Yolí ra'íchiga ka anime chujkú ye osilí napu Santiago osale 'we 'ya napu regá aní «no frena su lengua».

ralámuli me'tigá uché jaré,
 suwábaga re'wániga na'temápua.
²Bilé rió bajkisá re'obachi 'we 'la
 o'páchigime 'lige 'we najteme
 u'tá chijtúlame anío ujhágame
 makúsachi 'órote newárigime
 'we semati 'lige bajkisá bilé rió
 tabilé nígame, asíriga chi'wágame
 o'páchigame, ³'lige 'emi etesa alué
 rió 'we semátiri o'páchigime ko,
 'lige anesa 'emi: «Jena asiboa 'we
 a'lá mutélachi», 'lige anesa 'emi
 alué rió tabilé nígame: «Alé 'na
 guwánaka ilibógó», o regá anesa
 ma: «Jena wijchí asiboa», ⁴alésíko
 'ma se'winá noká 'emi. Asíriga resí
 olá 'emi alué ralámuli. Asíriga
 galegá eté 'emi bilé 'lige uché
 bilélaka tabilé galegá etiá 'emi.

⁵'Emi Onorúgame oyérame
 napurigá ne napu ne 'we najkí,
 'we 'la gepuwa ye. Onorúgameka
 suwábaga ralámuli tabilé nígame
 wanápale jena wijchimoba
 mochíggame napurigá alué ralámuli
 tabilé nígame 'la semáriga
 oyéramala Onorúgame. Alué tabilé
 nígame narémili júkuru alué
 semátiri 'nátili napu Onorúgame
 nejímili ju. ⁶'Émika tabilé
 na'temale ralámuli tabilé nígame.
 ¿Tabilé alué rió 'we nígame noká
 resí olá alué ralámuli tabilé nígame
 'lige bilénami e'wélala mochígichi
 o'toa wejpisomia rejcholi 'yamia?
⁷¿Tabilé alué ralámuli 'we nígame
 noká gawelia alué ra'íchali napu
 Onorúgamete 'yáliku 'emi?

⁸'Emi 'la sébali olásaká, 'la
 sébali napurigá aní Onorúgame
 ra'ichálila, regá anime: «'La 'we
 'la ganíliga etewa alué a'bemi
 ejperégame 'lige mejká ejperégame

ralámuli napurigá na'temame
 ju mué bo'nepi», 'liko asíriga 'la
 semá nokimela 'emi. ⁹'Emi abé
 na'temásaká pe jaré ralámuli
 me'tigá uché jaré, 'liko 'we resí
 noká 'emi. Alésíko 'we chátiri
 alawégame gayena 'emi. ¹⁰Bilé
 rió amulí suwábaga sébali
 olasa Onorúgame nulalila 'lige
 pe'tá se'wináriga nochasa, 'liko
 abirigá resiti raweli narémala
 alué rió. ¹¹Onorúgame napu regá
 anile: «Tase we'ká umugí 'yuga
 okópua», pe aba alué Onorúgame
 anile regá anía: «Tase me'líboa
 uché jaré ralámuli.» Tabilé we'ká
 umugí 'yuga okópua aminami
 tabilé we'ká rió 'yuga okópua
 umugí níriká, 'lige me'lisuga bilé
 ralámuli 'liko 'ma abirigá tabilé 'la
 bi'ígame alawégame niwa. ¹²'Émika
 ra'ichámili júkuru 'lige nochámili
 júkuru napurigá alué ralámuli
 napu 'we 'la sébali olámili ju napu
 Onorúgame nulá. Alueka nulágame
 bilé 'nátili napu buyáname
 ju ramué alé chátiri bowechi.
¹³Apiépiri ralámuli tabilé galegá
 eteme uché jaré ralámuli, alueka
 resiti raweli 'yama Onorúgame
 tabilé na'temaka. 'La nirásaká 'emi
 ralámuli 'liko 'la tabilé chátiri
 nóchigame neraga gu'írowa 'emi
 Onorúgamete.

**Jena ruwimela 'we 'la sébali
 oliame ko napu ra'ichalia bo'né**

¹⁴'Emi Onorúgame oyérame
 napurigá ne, ¿chiena 'la ju
 Onorúgame oyérame koriá 'lige
 tabilé sébali olame níriga? Rekó
 alarigá na'talie tabilé sebawa alé
 'pa rewagachi. ¹⁵Bilé ralámuli

Onorúgame oyérame sebase 'emi epperélachi, 'lige 'we resitiri o'páchigime nisa, 'lige tabilé nutugégeme nisa, ¹⁶'lige 'emi regá anesa: «'We iwega enawa boichimi, tase ukiwiga 'lige aminami tase e'luíka», ¿'lacha 'la nímawé alarigá anilía bilé ralámuli peka 'la kógilie go'ame alué 'we resitiri o'páchigime tabilé nutugégeme napurigá go'mela boichimi? ¹⁷Onorúgame oyérame korisuga, 'lige tabilé gu'írame níriga ralámuli, 'liko pe laniboa peka Onorúgame oyérame níriga.

¹⁸Siné kachi bilé 'emi animéremá: «Mueka 'we 'la oyérame korí Onorúgame, neka pe 'we 'la nóchame ju Onorúgame nochálila.» 'Lige neka aní: «Mué tabilé 'la sébali olasa nóchali napu nulame ju Onorúgame, tabilé machí pala 'la Onorúgame oyérame ko mué. Neka 'we 'la sébali olame ju nóchali napu nulá Onorúgame, alekeri mué níriga 'la ma'chígime nérékuru 'la semáriga oyérame ko ne Onorúgame.» ¹⁹Mueka 'we 'la bijchígime ju pe bi'lepi ko Onorúgame 'pa rewagachi ajtígime. 'We a'llá ju alarigá na'talia. Nobi Remónisika abienachigo alarigá 'nátame júkó, 'lige noli 'áwilia mochime ju majaga. ²⁰Mueka 'we riólame júkuru. ¿Tacha machináligo mué tabilé 'la ko pe 'nátaga ilírome níriga tabilé 'la sébali olagá? ²¹Onorúgameka etele Abraámi ramué rijimala 'we 'ya ajtígime^f napurigá 'we

a'llá rió napugiti Abraámika 'we 'la sébali e'wáligame napu Onorúgame nulele. Abraámika amulí me'ale e'kósiga bo'né inolá Isaki rewégame Onorúgame kógimia 'la sébali e'wagá napu nulele Onorúgame, alé napu ajágame sa'pala e'kósilime nile Onorúgame kogia. Onorúgameka alarigá nulele alué Abraámi machináligo pala 'la e'wara alué Abraámi, 'lige Abraámika 'la e'wale, 'lige Onorúgameka tabilé elile napurigá me'limela bo'né inolá. Alésíko Onorúgameka pe bilé bo'á 'yale napurigá Onorúgame kógimala.^g ²²'We 'la ma'chígime nélé alué Abraámi 'we 'la nirame níliga Onorúgame, aminami 'we 'la sébali olame níligo napurigá anílige Onorúgame. Napu'lige e'wasa napu nuléligo Onorúgame, 'liko abéchigo 'la bijchígale wa'lú a'walí nígame ko Onorúgame. ²³Asíriga 'la sébali olale napurigá aní Onorúgame ra'ichálila napu regá aní: «Abraámika 'we 'la oyérame nile Onorúgame 'lige Onorúgameka asíriga 'la sébali rió neraga etele.» Alekeri Onorúgame oyérame anéliru alué rió.^h

²⁴'Liko ma'chígime nérékuru bilé rió 'la Onorúgame oyérameka 'la sébali olámili ko napu 'nata, 'lige tase pe 'nátacho asimeli ko tabilé sébali olagá napu 'nata. 'La sébali olásaká, 'la sébali rió niraga etémala Onorúgame.

²⁵'We 'la na'tawa napurigá alué mukí napu Rajabi anilime nílige

^f 2:21E'nesi glosario «ancestor».

^g 2:21 E'nesi Génesis 22:1-14.

^h 2:23 E'nesi Génesis 15:6.

napu asíriga 'ya ajtígame nílige. Alué mukika asíriga we'ká rió 'yuga gojchime nile, 'lige Onorúgameka 'la ku e'kale napugiti alué mukika alué oká rió israelita gu'friligime napurigá júmasimala alé we'ká riógachi mochiga Jerikó anilichi. Alué ralámuli alé mochígame 'ma me'linálichichi alué oká rió.ⁱ ²⁶Bilé rió sa'pálachitabilé i'télasa alawá, 'liko pe mukúgame nímala alué rió. 'Lige alué rió abiena Onorúgame oyérame kórisá 'lige tabilé siné sébali olame nisa alué rió napu najkí Onorúgame, 'liko pe 'nata ajtí alué rió 'we 'la sébali oliame nobi tabiléchigo 'la sébali olágó. 'Liko pe napurigá bilé mukúgame pe alarigá nímala, pe chátiri alawégame, pe jami chonárale eyéname.

**Jena ruwimela tabilé na'loga
ra'ichálime ka bilé ra'íchali a'lala
uché bilé ra'íchali chátiri 'yúriga**

3 'Emi ralámuli Onorúgame oyérame napurigá ne, 'we 'la na'tawa bajchá ta'chó nochalia rejcholi ruigá einalia ralámuli. Suwábaga napu ekí beníríame ju, alueka 'we a'lá nochámili júkuru Onorúgame nochálila. Onorúgameka a'wágame gastigáromala me'tigá uché jaré tabilé rejcholi nejime se'winá 'sísaká alué rejcholi nejime. ²Asíriga we'sá pe chibi anigá inárume júkuru. Bilé rió 'la sébali olame nisa napu nulá bo'né 'lige tabilé se'wináriga ra'íchame nisa, 'liko alué rió 'la sébali rió nímala tabilé

se'wináriga 'nátaga eyéname, napugiti alué 'nátílika kame napurigá alué «freno» bilé gawé ujchalime chu'álachi. 'La na'tálíka 'la Onorúgame 'yuga inálime kéré. ³Bilé «frénote» bilé gawé 'la e'wame ju, 'la a'kabá simime ju. Yeka aníame júkuru: 'La repúlíme ko bo'né chu'ala napurigá 'la o'wé ra'icháwempá, nobi tabiléchigo gainárume júkó ramué 'la a'boi chu'ala ne'ochalia nibilé «freno» ujchalía napurigá 'we ra'ichawa nobi 'la na'táliká 'la napurigá «freno» ujchalía bo'né chu'ala, alarigá ju. 'Wéchigo 'la ra'íchame kame 'la na'táliká. ⁴Pe a'chigóriga ju barko ba'wichí e'yéname, asíriga wa'lú nisa bilé barko asíriga a'wágame chíbame ju eká, nobi bilé rioka 'láchigo a'nagumi gu'líchame júkó alué barko pe bilé igú chijpérigamete, napurigá 'la o'wé simela alué barko.

⁵Pe a'chigóriga ju ramué chu'álachigó,^j asíriga u'tá ju nobi asíriga we'káchigo chátiri ra'íchali ra'íchame kéréko 'lige tabilé 'la na'tálíka asíriga rióliga ra'ichárume ju 'lige alésíko pe na'áwali gayéname ju alué ra'íchali. 'Liko alué ra'íchali napu ra'íchame niru ayósigá, napurigá bilé na'í alarigá ju, bilé na'í rojasárale wijchisá suwábaga rojasá rajíname ju asíriga we'lé. ⁶Ramué chu'ala pe napurigá bilé na'í alarigá ju, asíriga enátiri ra'íchali buyame ju ramué chu'álachi, alarigá ra'ichásiká ramué napurigá bikágame sa'pégame

ⁱ 2:25 E'nesi Josué 2:1-21.

^j 3:5 Santiágoka tabilé chu'ala olagá anime ke anile, alueka pe inalá olagá anile.

niwa ramué. Remónisi nuláguru ye suwábaga. ⁷Apiépiri ralámuli 'la umébane ju tabilé majalégame newá suwábaga napu ekí ajágame jami oyame ju, ajágame 'we jobátigame 'lige ajágame ba'wichí ejperégame. ⁸Nobi tabiléchigo 'wesi umébage 'la o'wé ra'íchame newá a'bopi ralámuli chu'ala. Alué chátiri ra'íchame chu'á asíriga chátiri ju napu tabilé 'wesi ralámuli umébane ju 'la o'wé ra'íchame newá, alué ra'íchali aleké chu'achi buyame napurigá nayulí alarigá ju, bilé ralámuli nayupasa alué nayulite uchéchigo jaré ralámuli chujkeme ju. A'liko bilé ralámuli chátiri ra'íchali ra'ichasa, uché jaré ralámuli chátiri ra'íchali ra'íchame júchigó. ⁹Abaleké chu'ate i'sínimi regá aniname ju: «Onorúgameka 'we 'la nejkúrame ju.» 'Lige i'sínimi pe gawéliga ra'ichálime ju uché jaré ralámuli olagá rekó 'la Onorúgame 'kúchila kachi. Tabilé 'wesi ralámuli gawéliga ra'ichátékuru. ¹⁰Pe abaleké chu'achi ma'chíname ju 'we 'la semátiri ra'íchali 'lige alué chátiri ra'íchali abiena. 'Emi Onorúgame oyérame napurigá ne, tabilé alarigá nisa 'la ju. ¹¹'We 'la na'tawa, ba'wí bajílime 'lige chátiri ba'wí tabilé bajílime tabilé bi'lénapi bajisóchika ma'chínigame ju.

Jena ruwimela napurigá 'we 'la námupua Onorúgame na'tálila 'lige riablo na'tálilachigó

¹²'Emi Onorúgame oyérame napurigá ne, bilé chunachi tabilé

masana rakala rakeme ju, 'lige bilé i'wilí baniálichi tabilé chuná rakala rakeme ju, nibilé bilena 'we a'lá bajichi oná na'lógame ba'wí ma'chínamala.^k ¹³Bilé 'emi rejcholi benírriame nisa, asíriga 'la semátiri ralámuli júkuru alué nóchali nígame 'lige tabilé gawélimili júkuru alué rió uché jaré ralámuli olagá. Alué rioka 'la sébali olámili júkuru napurigá beniria alué bo'né. ¹⁴'Emi 'we najkuélime nisa 'lige pe a'bopi koruka nokisá, pe enomí méniliga, 'liko tabilé ra'salá mochiwa 'we jebénigame kóriká rejcholi benírriaga alarigá na'tálrika, pe tabilé 'la semáriga 'nátaga benírimala 'emi. ¹⁵⁻¹⁶Bilé rejcholi benírrika tase napurigá 'la nulá Onorúgame, alué rejchólrika pecha Onorúgame nila júkó. Alué rejchólrika pe alué uché jaré ralámuli cha nokame alué nila ju, alué ra'ichalrika pe Remónisi nila ju, napu'lige 'we najkuelia mochígichi ralámuli, pe na'áwali nerúgame kame alemi. ¹⁷Bilé ralámuli 'we 'la benégame Onorúgame rejchólrika benírriaga Onorúgame gite, alué ralámulrika asíriga 'la sébali ju, 'lige asíriga la gu'írome ju ralámuli napurigá 'la sébali nímala tabilé we'ká 'nátame, tabilé a'wágame nulame ju, alueka 'we rejchirúgame ju bilé ra'íchali gepúlrichi uché jaré ralámuli ra'íchachi, 'la nejkúrome ju gatélrichi napu'lige tabilé o'wé enágichi bilé nóchali, 'la nejkúrome ju napu'lige bilé ralámuli nejkúrali táachi, 'la semátiri nóchali

k 3:12 Ye ra'ichalrika ruwime kéré tabilé 'la ko 'we semátiri ra'íchali ra'ichalrika 'lige pe a'kinana ra'ichalrika chátiri ra'ichali.

nóchame ju, 'la tabilé na'temame ju abé pe jaré ralámuli me'tigá uché jaré 'lige 'la tabilé se'wináriga 'nátame ju napu aní. ¹⁸Ralámuli 'we 'la sébali, alué napu gu'írome ju alué uché jaré ralámuli, alueka asíriga 'la semátiri raweli narémala. Suwábaga 'we 'la nóchali 'we a'lá buyame ju napu'lige 'we 'la semáriga 'nátaga e'yénachi ralámuli.

4 ¿Koche o'wime ju nakoli? 'Lige ¿Koche o'wime ju na'áwili? Ma'chínime júkuru napu'lige bilé ralámuli tabilé 'la 'nata ajtígichi. ²Émika asíriga najkiá mochime ju napu tabilé 'emi nila ju, 'lige me'ame ju 'emi uché jaré ralámuli neyúriga mochíniliga nobi tabiléchigo siné sebárame júkó napu najki 'emi a'boi, pecha ra'íchame kame tániga 'emi Onorúgame. ³Napu'lige tani 'emi Onorúgame, tabilé nareme ju 'emi napugiti pecha 'la suériga tánime kame 'emi. 'Émika pe tánime júkuru napurigá 'nata 'emi a'boi. Tabilé oyériga tánime ju 'emi Onorúgame. ⁴Émika Onorúgame oyérame korí nobi péchigo Remónisi na'tálila 'nátame júkó 'emi. Tabilé machí 'emi, Onorúgame saíla neraga e'yenia napu'lige chátiri 'nátili 'nátaga e'yénachi 'emi napurigá 'nátame ju alué tabilé a'lá 'nátame ralámuli. ⁵¿Mueka 'nata tabilé bijchiá ko Onorúgame ra'ichálila alué ra'íchali napu aní 'we neyúriga asinalio Onorúgame Alawala napu Onorúgame nejile? Tabilé najkió napurigá

uché bilé 'nátili oyérawa. ⁶Lige Onorúgameka 'we 'la nejkúriga ajtí cherajpé nejime júkuru nejkúrali aminami 'we ganíliga. Aminami regá aní Onorúgame ra'ichálila: «Onorúgameka 'we gichí alué 'we riólame ralámuli. 'We 'la gu'írome ju alué 'we i'kilí ralámuli.»^l

⁷Alekeri 'la e'wílime júkuru Onorúgame. 'La Remónisi saíla neraga na'tálime júkuru, a'liko alué Remónisi 'ma 'másamala. ⁸'We 'la niraga oyérowa Onorúgame, 'liko Onorúgameka 'we 'la repúmala 'emi. 'Emi resítiri 'nátame nisa 'ma se'wí pápua alué chátiri 'nátili. 'Emi Onorúgame oyérame aminami 'we korume e'karúgame tábiri jena wijchimoba nerúgame, 'la bi'lepi 'nátili 'nátame niwa 'nalina, pe Onorúgamecho 'la oyériga. ⁹'We seweka mochílime júkuru Remónisi na'tálila oyérame níriká, 'lige aminami nalápua, tase achía mochiwa, tase ra'salágá mochiwa. ¹⁰'Mi pápua alué chátiri 'nátili napu'lige ra'ichalia Onorúgame 'yuga, a'liko Onorúgamete 'yawa 'emi alué iwérali 'we 'la sébali río kóriká 'lige 'we 'la nirame.

Jena ruwimela 'la sébali rejcholi 'yalime ko uché jaré ralámuli napu'lige se'winá nokachi

¹¹'Emi Onorúgame oyérame napurigá ne, tase najkuéliga ra'ichawa 'emi a'bopi. Aminami tase ne'óchiga einawa ralámuli tabilé chérikáme níriká alué ralámuli 'yuga. 'Lige ne'óchiga e'yéname nísaká 'emi pe apiépiri

ralámuli peka chérikáme ke 'emi si, 'liko pe gawélinti kárélamala 'emi alué nulalí napu Onorúgame nejile. Alésíko 'ma tabilé sébali olame kérélamala 'emi napu nulá Onorúgame, alésíko pe napurigá bilé wa'lula ra'íchali gateme kárélamala 'emi. ¹²Pe bi'lepi ju napu newale alué nulalí, 'lige pe alué bi'lepi ju napu animela pala 'la gastigo narémili ko bilé ralámuli. Pe Onorúgamecho júkuru napu umébame ju ralámuli ma'chí pa gastigo bo'ígichi rewagachi julamia, 'lige pe aluecho ju napu júlame ju injierno. ¿Chieri júkó 'emi napurigá pe ne'óchiga e'yénamala apiépiri ralámuli peka chérikáme kachi napurigá alanokigá e'yénamala 'emi?

¹³We 'la na'tawa, jaré 'emi anime ju: «Jipe o be'lí kómá simawa alé we'ká riógachi bilé bamí mochiwa ramué alé, 'lige nocha mochiwa ramué alé, 'lige ralineá suwábaga e'karúgame tábiri napu muruka simawa ramué alemi, 'lige asíriga we'ká mépua enomí 'lige e'karúginti tábiri.»

¹⁴Émika pecha machígó alakimeo be'limi. Siné kachi bajchabé suwibóréma. Pe napurigá bilé molí nírukuru ramueka, bilé molí pe'wera 'la ma'chí ename ju, pe abiéniko tabilé ne ikime ju. ¹⁵Abé 'la ju aníá: «Onorúgame 'la nejísaká raweli 'la nochwawa napu nochánili ramué.» ¹⁶Nobi 'émika 'wéchigo riólame júkó senibí 'we 'la gainamio mayeme ju bilé nóchali

napu nocha 'emi. Tabilé 'la ju alarigá na'talia, wa'lú gastigo rewiame ju ala'simía. ¹⁷Bilé rió 'la machime nisa churigá nulao Onorúgame 'lige tabilé 'la nochasa, alueka wa'lú gastigo rewá ajtíkuru.

5 'We 'la na'tawa 'emi ralámuli 'we nígame níriga, 'la nalápua 'lige aminami sinápua chálagá napugiti 'we resí ikimeli kame 'emi. ²We'ká e'karúgame napu 'emi niga mochí jipe tabilé 'la ju. 'Lige 'emi o'páchila 'ma chi'wale, tabilé 'la ju, 'ma e'wasole. ³Alué 'oro 'lige alué plata 'emi nila 'ma bemorósigame ju^m 'lige aba pe alué 'oro 'lige plata gite 'we ená ikimela 'emi. 'Emi 'we nígame gayénale pe kulí jipe 'ma guwichimi, 'ma pe'wemi 'ma tané ikimela suwábaga ye gawí. ⁴'La néláwa tabilé najtétiligó 'emi alué ralámuli nochárisa go'ame 'wíriga. Alué ralámuli 'wígameka nalá mochíkuru jipe mué la'síkiriká, 'lige Onorúgame 'ma akele, alué napu santo ánjeli sontalo nuleme ju. ⁵Émika asíriga we'ká tábiri nígame júkuru jena wijchimoba, pecha resí níliga mochiko 'émi. 'Émika pe bajiga e'yéname júkuru echúromi, 'émika asíriga wa'lú gastigo napabúguru, alekeri gastigáriwili júkuru 'emi Onorúgamete. ⁶Emi ralámulika tabilé nígame galírale mo'álekuru alésíko 'ma me'álekuru 'emi alué 'we 'la nóchame ralámuli, 'lige alueka tabilé nemile rekó me'liae.

Jena ruwimela 'we 'la 'nátaga inálime ko tabilé ayoga

⁷Alekeri 'emi Onorúgame oyérame 'we 'la anachámili júkuru

m 5:3 Alué 'oro 'lige alué plata napu nerúgame nile 'we 'ya, napu'lige Santiago osale ye osilí, bemorósame nile.

'emi napusí alué Wa'lula Onorúgame (Esusi) ku seba. 'La 'we 'la na'tawa churigá nokame ka we'echi echame. Tabilé jigame ju napu'lige pe kulí siné seba u'kí 'lige a'kinánami napu'lige raké, 'la i'kilí e'yéname ju tabilé jigaga. ⁸'Emi 'la i'kilí buwémili júkuru, 'la bi'lepi 'nátiga rejpílime júkuru pe Onorúgamecho 'nátiga 'we 'la nélagá. Tabilé we'ká rawé rokáré napurigá sebámala alué Onorúgame. ⁹'Emi Onorúgame oyérame, tase najkuéliga ra'ichawa 'emi a'boi ralámuli. 'Emi alarigá nokisáká, Onorúgameka 'emi gastigárimala. 'We 'la 'nátiga, alué napu gustisia olámili ju 'ma buigá ajtí o'inamia gustisia olá. ¹⁰'Emi Onorúgame oyérame, 'we 'la na'tawa churigá níligo alué 'ya mochígame ralámuli napu ruwime nile napu anele Onorúgame. 'We 'la ma'chígame nérékuru 'we 'la anáchaga mochíligo tabilé resí anigá rekó resí oliáe. ¹¹'We 'la na'tawa, alué 'la anáchameka asíriga 'la ra'sálagá mochime kámpué. 'Emi 'la machí churigá anáchiligo alué 'ya bejtégame rió napu Jobi anilime níligo napu 'we 'la anáchale rekó resí ikié. 'Emi 'we 'la machí 'we semati raweli 'yáligo Onorúgame napu'lige alué rió anachasa. Onorúgameka asíriga na'temame ju suwábaga ralámuli jena wijchimoba mochígame."ⁿ

**Jena ruwimela 'la ra'ichálime
ko Onorúgame 'yuga**

¹²'Emi Onorúgame oyérame napurigá ne, napu'lige 'emi 'la

sébali olánilisa bilé nóchali tase regá aniboa: «Alué rewagá 'la gu'frisa 'la kékuru ne'chí», regá ma: «Ye gawí ne'chí 'la gu'frisa, 'la kápá», napurigá nokame ju ralámuli jurío. Pe regá aniboa 'nalina: «Neka 'la bijchiá 'la sébali olámala», 'lige 'la sébali oliame júkuru. Pe echilú aniamé júkuru, tase re'pá ajchigá ra'ichawa.

¹³'Emi níriga cha ikisuga yati ra'ichálime júkuru Onorúgame 'yuga iwérali tániga. 'Lige 'we ra'sálagá mochíriká 'liko wikará mochiwa Onorúgame nila wiká. ¹⁴Bilé ralámuli tabilé nílisaká a'walí bilé rawé 'we nayua bo'isá 'lige tabilé gainasa 'la 'nata, yati bayémili júkuru alué e'wélala Onorúgame oyérame nuleme napurigá nawámala, 'lige napurigá ra'ichámempá Onorúgame iwérali tániga, olibo rakala wi'ila ujchegá mo'ólachi alué nayume napurigá Onorúgame 'la 'yámempá iwérali. ¹⁵Lige alué e'wélala jurío ralámuli nuleme 'la 'we 'la oyériga 'lige 'la bijchígiga tánisa Onorúgame, 'la yati nejkúrome ko Onorúgame, a'liko 'la yati sa'wimela alué nayume. 'Lige alué nayume resí 'sika ílrome nisa napu'lige 'we 'la oyériga tánisa, Onorúgameka 'la e'kámala. ¹⁶La ruwame júkuru 'emi a'boi napu'lige se'winá nokisá. 'Lige 'la tánilime júkuru Onorúgame napurigá 'la e'kámala mué gompaniérola napu'lige alué mué gompaniérola se'winá 'sisa, napurigá 'la sa'wimela 'lige napurigá 'la Onorúgame 'yuga

na'támala. Bilé rió 'we 'la rió nisa
 'la Onorúgame oyérame, napu'lige
 tánisa Onorúgame iwélali
 napurigá 'la e'kámala se'winá
 'síkame rió, 'liko Onorúgame
 'we 'la e'weme júkuru. ¹⁷Alué
 rió 'ya bejtégame napu Elíasi
 anilime nílige, alué rioka pe
 napurigá ramué nile. 'Lige alueka
 Onorúgame tánile napurigá tabilé
 u'kumela, 'lige tabilé u'kule jena
 Israeli bakiá bamí miná nasipa.
¹⁸Lige a'kinana tánile uchéchigo
 siné Onorúgame napurigá

u'kumela a'lige 'la u'kule, 'lige
 asíriga 'la rakele go'ame.^o
¹⁹⁻²⁰Emi Onorúgame oyérame
 napurigá ne, alué rió napu 'la
 rejcholi ruyeme ju alué 'we chátiri
 'nátame rió napu pe chátiri bowechi
 eyena, alué rió rejcholi ruyame
 ka 'la ma'chí pame ju alué chátiri
 'nátili. Alué rió napu 'we resítiri
 'nátaga eyénilige 'ma tabilé resítiri
 'nátaga einámala, 'ma tabilé chátiri
 bowechi.
 Pe ikí kápá ye ra'íchali. Wa'lú
 cheliérabá.